

Sosedov in naš.

Spisal Samko Cvetkov Marin.

er so imeli sosedomi psa za čuvaja, pri nas pa bolj za zabavo, je obiskoval naš sosedovega in mu drugoval na straži. Brezdvomno bi bil tudi sosedom obiskal našega, ali siromak ni mogel, ker je bil priklenjen na dolgi verigi . . . O, ti presneta veriga nadležna, ki si kradla prostost veseli živali! Sosedom Rjavec je bil kosmat in je imel košat rep, naš pa je bil gladke dlake in dolgega gobca. — Naš je bil posebno dober na lovu, ker je tekal jako hitro in je naglo izvohal divjačino . . . Ko je oče prišel z njim z lova, je tekel takoj k sosedu in je menda pripovedoval Rjavcu o lovskih doživljajih. Večkrat sta namreč pričela veselo lajanje, ki se je razlegalo daleč v belo polje in zelene travnike tam koncem vasi. —

Naš Murko je znal hoditi tudi samo po zadnjih nogah — po človeško — in pokazal je svojo izurjenost v slučaju posebno dobre volje Rjavcu in ga zabaval na ta način. Ko se je naveličal hoje po dveh, je nekolikokrat skočil črez ograjo, časih celo črez Rjavčevo kočo, potem pa legel pred začudenega soseda: zadnji nogi skupaj, sprednji iztegnjeni naprej, med njima pa glavo . . . Ležal je pred sosedom in ga gledal tako zavedljivo in vablivo, da je čuvaj zalajal žalostno in pobegnil v kočo. Naš bi bil namreč srčno rad, da se poigrata skupaj, ali ubogi Rjavec — kako se bo igral, ker ga tišči za vratom usnjen ovratnik in ga priklepa težka veriga na leseno domovanje. Težko je bilo Rjavcu in zato je pobegnil v kočo in pomolil zdajpazdaj samo glavo ven.

„Oh, ti mrcina pasja, kako bi rada bila svobodna!“ je časih rekla soseda. „Kaj pa misliš, Rjavec? Glej ga, kdo pa bo stražil dom?“

Rjavec je preslišal take besede in je položil ušesa po sebi in cvilil. Ni ga zanimala prostorna koča ob plotu, in senca dreves ni utešila njegovega hrepenenja: vleklo ga je na solnčno polje in z žarki posute ravnine tam za vasio, tja do gore in dalje za deveto goro — brez konca, brez mej — vedno dalje, oproščen verig . . . Ob takem premišljevanju se je zaganjal Rjavec od koče in hotel pretrgati verigo. Ali veriga je držala z železnimi rokami, in usnjeni ovratnik ga je hudo prijel za vrat: „Stoj, kam pa? — Ne! Danes in jutri še ne!“

Take poizkuse je opazoval naš Murko in je pobesil glavo k tlom in cvilil pritajeno, saj bi srčno rad pomagal.

Mlada kri poskoči tako rada, in kdo bi se čudil Murku in Rjavcu, da sta bila istih misli: črez drn in strn, vedno naprej in proti večeru, pozno ob svitu zvezd — nazaj, domov . . . Ali ker so se ponesrečili vsi poizkusi, se je Rjavček razžalostil in niso mu bile v zabavo šale in priučene umetnosti Murkove. Legel je pred kočo, pomolil jezik iz gobca in pasel dolgčas in se potil od vročine.

Tako so minili dnevi in tedni, in Rjavec ni zalajal. Opazil je to sosedov sin Janko, in obšla ga je žalostna misel, da je Rjavec bolan. Da bi ga razvedril, mu je odpel ovratnik.

Hop!

Rjavec je bil na našem vrtu ko blisk, in Murko je opazil prostost sosedovo . . . Ležal je pod klopjo, ki je bila pri vratih in je skočil pokonci, ko je zagledal tovariša.

Premišljala nista niti en trenutek in nista iskala smeri pota, ampak zapodila sta se po cesti črez vas na polje, odtod na travnike in dalje v gozd . . .

„Mrcine pasje, kako tlačijo žito!“ Tupatam se je kdo zahudil in gledal za veselima živalima.

Na sredi gozda je bila trata, kjer sva sedela s sosedovim Jankom, ko sta pridrvila psa. Z Jankom sva krpala papirnatega zmaja. Ponesrečil se je nama na smreki in toliko, da se ni raztrgal do neporabnosti. Jankovi umetnosti v plezanju je imel zahvaliti svojo rešitev . . . Zakrpala sva ga ravno, ko sta pridrvila Murko in Rjavec in naju izpoznala in pritekla k nama.

Prišla sta ravno k nesreči v tistem trenutku, zakaj v veselju nista pazila, kam jima stopa noga in po čem stopata: zmaja sta raztrgala popolnoma. Konec je bil zabavi z zmajem, in Janko je malone jokal . . .

„Murko! Tà-tà!“

Murko ni slišal na prvi mah. Zato sem poklical še enkrat: „Murko! Tà-tà!“ Pritekel je in se spel po meni.

„Služi! — Pozor!“

Murko se je postavil na zadnji nogi in je sedel. Rjavec je skakal okolo njega in lajal.

„Dobro! . . . Pet kozolcev! — Naprej!“

Murko je napravil pet kozolcev, Janko je imel od smeha solzne oči . . .

„Dosti! . . . Kako spi pijanec?“

Murko je iztegnil prednji nogi predse, vtaknil mednje glavo ter zamižal.

„Izvrstno! — Ples!“ Zaigral sem na ustne orglice, Murko pa se je postavil na zadnje noge in plesal po travi. Za Janka ne bi moglo biti boljše zabave, zlasti ker je Rjavec vedno motil Murka v izvajanju, tako da sta se zaplela časih prav čudno.

„Koliko si si moral prizadevati, da si ga izučil“, je rekel Janko na poti domov.

„Da, prijatelj, mnogo je bilo truda, da me sedaj zabava tako izvrstno.“

„Gotovo ga ne bi prodal . . .“

„Prav gotovo ne — dolgočasil bi se brez njega.“

Tako sem razlagal Janku in mu povedal, da se priučil takim umetnostim le mlad pes.

Prišla sva že do prvih hiš, in od potoka je prihajal bolesten krik. Tekla sva in videla toniti otroka: globoka voda in otrok majhen — gotova smrt.

„Tà, Murko, tà-tà!“ Pritekel je, in pokazal sem mu otroka; planil je v tolmun in privlekel otroka h kraju . . . Malo je bilo življenja v otroku, ali posrečilo se je večjemu zdravniku razplamteti zadnjo iskro življenja, in mati je vzela obujenega otroka v ljubeče roke . . .

Sedaj je hvalila vsa vas našega Murka, Murko pa je tekel domov, se otresel vode in zalajal nad mesecem, ki je posijal krvav izza hriba.

* * *

Tiste počitnice se mi je torej priljubil Murko tako, da bi ga ne dal za nobeno ceno od hiše. Prosim, kdo bi se rad ločil od take živali? Ali veste tisto basen o ovci in psu? Ako ne veste, berite jo! — Z Murkom sem hodil na izprehod in jemal s seboj sosedovega Janka in mu pripovedoval pravljice in bajke.

Ali sreča mine časih tako nepričakovano, da ni niti časa misliti, zakaj se je dogodilo tako. Nepričakovani gost pride, in naše srce objame otožnost . . .

Menda je bilo popoldne v četrtek, ko sva šla z Jankom na izprehod v tisti gozd, kjer sta nama psa raztrgala zmaja . . . Pozdravilo je naju jesensko cvetje, in škrjanček, poslednji mogoče, je pel visoko nad nama odhodnico. Ko sva prišla v gozd, je tupatam zašumelo odpadlo listje in se razdrobilo pod nogo. Murko in Rjavec sta se izgubila daleč v gozd, in naposled se je izgubil poslednji odmev glasnega lajanja.

Sedla sva na posekano drevo ob robu gozda in gledala na polje, kjer so spravljali v kozelce jesensko žito: ajdo. Zašumelo je v vrhovih dreves, in črni vran je zletel črez polje in zakrakal otožno, jesensko. Časih pa je zašumelo v gozdu, kakor bi kdo šel po suhem dračju — morda je šel zajec s plašnim korakom za najinim hrbtom; a meni se je zdelo, da gre angel in usniva drevesa, ki so šuštelà in venela. Zaspal sem skoraj in prebudil sem se prestrašen, ker je pridrvil Rjavec pred naju . . . Zasopel je in me vlekel za rokav. Radoveden, kaj je, sem šel za njim . . . Šli smo globoko v gozd, in naposled sem slišal žalostno lajanje . . . Tako je lajal Murko. Hodil sem hitreje in našel Murka ujetega v past, kakor jih nastavlja jo tatinski lovci: zadnji dve nogi je imel v pasti in ni mogel dalje in ga je bolelo. Rešil sem ga pasti, ali hoditi ni mogel in je žalostno gledal name . . .

Žalostno mi je bilo, ko sem nesel Murka na rami. Rjavec je hodil zadaj s povešeno glavo in ni lajal.

Murko je poginil od bolečin, in nam je bilo žal po njem . . . Rjavec je tulil zategnjeno in je gledal k nam. Odvezali ga niso več.

Črez nekaj dni potem sem odšel v mesto in nisem pozabil zveste živali.

